

El quadre de costums com a tendència

2006-05-19 12:00:03

Joan Olivares

L'estrep

Tres i Quatre, València, 2005

L'àmbit bàsicament rural d'un petit poble valencià; un temps passat, no tan llunyà com perquè es puga parlar –en sentit estricte– de novel·la històrica, però sí en la mesura suficient com perquè el lector tinga la sensació que molts dels referents que expliquen la vida d'aquells que l'habiten ja no són els seus; una voluntat explícita de realitzar un treball lingüístic, que recree les característiques del parlar concret d'aquell espai en aquell temps; i un altre, de caire més costumista, que prova de reproduir-ne els elements més característics de la vida quotidiana. Aquests són, en essència, els ingredients de *L'estrep*, la darrera novel·la de Joan Olivares; però ho són, al mateix temps, d'una part gens menyspreable de les novel·les d'autors valencians que s'han publicat de fa relativament poc de temps ençà. Així doncs, insistim una vegada més: potser, algú hauria de començar a interpretar-ho en clau de símptoma?

En qualsevol cas, uns mateixos ingredients poden donar –i donen, de fet– resultats ben diversos segons el cuiner que els té entre mans. I, en el cas d'Olivares, haurem de referir-nos a una novel·la correcta, escrita amb innegable ofici i que assoleix tots aquells objectius que hem esmentat sense perdre mai de vista la importància d'una ficció que té entitat suficient per subordinar-hi qualsevol altre element. Una ficció ambientada al poble d'Alots –probable transsumpte literari de l'Otos natal de l'autor– i en els mesos immediatament anteriors al triomf del Front Popular en les eleccions espanyoles del trenta-sis –la novel·la acaba justament el dia que es fa pública aquesta victòria. I un fet extraordinari, que trasbalsa la vida quotidiana del poble, com a fil conductor de la narració: l'assassinat d'un recaptador d'impostos i la posterior desaparició d'una cartera amb els diners de la recaptació en circumstàncies poc clares.

Alots reproduceix, a escala, aquella estructura tantes vegades al·ludida de les *dues Espanyes*: una polarització en dos partits polítics, el *Partit de Baix* i el *Partit de Dalt*, que representen –respectivament– les dretes i les esquerres, els senyorets i els treballadors, els rics i els pobres. Aquesta és la tensió que troba un enginyer quan hi arriba per tal de fer un treball de canalització d'aigües; i els personatges que hi va coneixent –i, amb ell, també nosaltres, els lectors– responen al microcosmos arquetípic a l'ús: l'alcalde corrupte, el rector de sotana lleugera, la mestra fadrina, el cacic sempitern, el metge i la seua atractiva –i necessitada– esposa, els retornats de la immigració i els que se n'hi volen anar, el xiquet que exerceix de pastor, els jornalers, etc. A les investigacions sobre el crim, envoltades en tot moment per les rivalitats entre les dues faccions contràries davant de la imminència de les eleccions, cal afegir una altra línia temàtica, que explica una història d'amor: la història de l'amor adúlter i furtiu entre l'enginyer –personatge on conflueixen totes dues línies– i la voluptuosa dona del metge. Així, tant l'una com l'altra serveixen l'autor per posar al descobert tot l'entramat d'interessos, servituds i filiacions dels habitants del poble; però també les sorpreses i les traïcions que s'amaguen al darrere dels vertaders culpables dels fets.

Olivares recorre sovint a l'humor a l'hora de dibuixar els seus personatges. Així, per exemple, quan explica les peripècies del cacic del poble amb un aparell –l'*Electric Belt*– que ha de servir per revitalitzar la seua malmesa potència sexual; quan posa en escena a l'escatològic i flatulent metge del poble; o quan

Pere Calonge • Ex-Libris

<http://www.perecalonge.com/exlibris/>

narra, per boca d'un dels personatges, l'anècdota que explica el malnom de l'alcalde, Vergaplana. I és justament en aquesta construcció de personatges on rau un dels principals atractius de la novel·la; perquè, malgrat que molts d'ells responen com ja hem dit als arquetipus d'un quadre de costums —l'última tendència literària valenciana— l'autor ha aconseguit de dotar-los de vida pròpia i de mostrar-hi, en definitiva, el catàleg habitual de les misèries humanes.